

TAASTUVENERGIA

Taastuvad energiaallikad (tuuleenergia, päikeseenergia, hüdroenergia, ookeanienergia, geotermiline energia, biomass ja biokütused) on fossiilkütuste alternatiivid, mis aitavad vähendada kasvuhooonegaaside heitkoguseid, mitmekesistada energiavarustust ning vähendada sõltuvust ebakindlatest ja heitlikest fossiilkütuse-, eelkõige nafta- ja gaasiturgudest. ELi õigusloome taastuvate energiaallikate edendamiseks on viimastel aastatel märkimisväärselt arenenud. Praegu on arutamisel edasine poliitikaraamistik perioodiks, mis algab pärast 2030. aastat.

ÕIGUSLIK ALUS JA EESMÄRGID

Vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 194 on ELi energiapoliitika eesmärk edendada uute ja taastuvate energiaallikate väljaarendamist, et viia kliimamuutustega seotud eesmärgid paremini kooskõlla uue turukorraldusega ja need sellesse integreerida.

SAAVUTUSED

A. Esimesed sammud

Tulenevalt 1997. aasta valgest raamatust taastuvate energiaallikate kohta ([COM\(1997\) 0599](#)) seadis EL endale eesmärgiks katta 2010. aastaks taastuvate energiaallikate abil 12% energiatarbimisest ja 22,1% elektrienergia tarbimisest, kusjuures direktiivis 2001/77/EÜ seati iga liikmesriigi jaoks soovituslikud eesmärgid. Kuna 2010. aastaks seatud eesmärkide saavutamine ei edenenud, võeti vastu laiahaardelisem õigusraamistik.

B. Taastuvenergia direktiiv

Kehtivas taastuvenergia direktiivis, mis võeti kaasotsustamismenetluse teel vastu 23. aprillil 2009 (direktiiv 2009/28/EÜ, millega tunnistatakse kehtetuks direktiivid 2001/77/EÜ ja 2003/30/EÜ), sätestati, et 2020. aastaks peab 20% ELis tarbitavast energiast pärinema taastuvatest energiaallikatest. Lisaks peab 2020. aastaks kõigis liikmesriikides 10% transpordikütusest pärinema taastuvatest energiaallikatest. Direktiivis esitati ka eri mehhanismid, mida liikmesriigid saavad oma eesmärkide saavutamiseks kohaldada (toetuskavad, päritolutagatised, ühisprojektid, koostöö liikmesriikide vahel ja kolmandate riikidega), ning pandi paika biokütuste säästlikkuse kriteeriumid.

Direktiiviga nähakse ette riiklikud taastuvenergia eesmärgid, võttes arvesse iga riigi lähtepunkti ja taastuvate energiaallikate üldist potentsiaali. Need eesmärgid ulatuvad 10%st Maltal kuni 49%ni Rootsis. [Riiklikes taastuvenergia tegevuskavades](#) täpsustavad ELi liikmesriigid, kuidas nad kavatsevad eesmäärke täita ja milline on nende üldine taastuvenergiapoliitika tegevuskava. Riiklike eesmärkide täitmisel tehtud edusamme hinnatakse iga kahe aasta järel riiklikes taastuvenergia [eduaruannetes](#).

C. Edasised sammud

Oma 6. juuni 2012. aasta teatises „Taastuvenergia, Euroopa energiaturu oluline osaline“ ([COM\(2012\)0271](#)) määras komisjon kindlaks valdkonnad, kus alates praegusest kuni 2020. aastani tuleks jõupingutusi suurendada, et ELi taastuvenergiatootmise suurenemine jätkuks 2030. aastani ja ka pärast seda. Novembris 2013 avaldas komisjon täiendavad suunised taastuvenergia toetuskavade ning koostöömehhanismide kasutamise kohta, et saavutada taastuvenergia vallas seatud eesmärgid väiksemate kuludega (COM(2013)7243). Komisjon teatas, et toetused, mida liikmesriigid tohivad taastuvenergiasektorile pakkuda, vaadatakse põhjalikult üle, ning et tavapärastele soodustariifidele eelistatakse hankemenetlusi, soodustasusid ja kvoodikohustusi. Keskkonna- ja energiaalase riigiabi suunistes aastateks 2014#2020 ([2014/C 200/01](#)) täpsustatakse taastuvenergia toetuskavade uut raamistikku veelgi.

EL on alustanud ettevalmistusi 2020. aasta järgseks perioodiks, et investoritele oleks kehtima hakkav kord juba varakult selge. Komisjoni teatises „Energia tegevuskava aastani 2050“ ([COM\(2011\)0885](#)) esitatud pikaajalises strateegias on taastuvenergiat tähtis koht. Tegevuskavas esitatud plaanid energiasektori CO₂ heitkoguste vähendamiseks näevad 2030. aastaks taastuvenergiele ette vähemalt 30% suuruse turuosa. Kuid tegevuskavas ennustatakse ka, et edasise sekkumiseta hakkab taastuvenergia osakaalu kasv pärast 2020. aastat aeglustuma. Märtsis 2013 avaldatud roheline raamatu „Kliima- ja energiapoliitika raamistik aastani 2030“ ([COM\(2013\)0169](#)) jätkuks tegi komisjon oma 22. jaanuari 2014. aasta teatises „Kliima- ja energiapoliitika raamistik ajavahemikuks 2020–2030“ ([COM\(2014\)0015](#)) ettepaneku siduvaid riiklike taastuvenergia valdkonna eesmäärke pärast 2020. aastat mitte enam uuendada. Kohustuslik eesmärk, et 27% tarbitavast energiast peab pärinema taastuvatest energiaallikatest, kehtestatakse ainult ELi tasandil. Komisjon loodab, et kasvuhoonegaaside heitkoguste siduvad riiklikud eesmärgid ergutavad energiasektori kasvu. See kursimuutus on kaasa toonud elavad arutelud nõukogu ja parlamendiga.

Komisjon esitas 30. novembril 2016 laiema energialiidu strateegia ([COM\(2015\)0080](#)) raames ettepanekute paketi „Puhas energia kõikidele eurooplastele“ ([COM\(2016\)0860](#)). See hõlmab ettepanekut sõnastada uuesti direktiiv taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta (2016/0382), et tõsta EL taastuvenergia valdkonnas ülemaailmselt juhtpositsioonile ja tagada, et täidetakse eesmärk saada 2030. aastaks vähemalt 27% tarbitavast energiast taastuvatest energiaallikatest. Komisjoni uus direktiivi ettepanek toetab taastuvatest energiaallikatest saadud energia kasutamist ja seab eesmärgiks tegevuse kuues valdkonnas:

— taastuvate energiaallikate laiem kasutuselevõtmine elektrisektoris;

- taastuenergia lõimimine kütte- ja jahutussektorisse;
- transpordisektori CO₂-heite vähendamine ja sektori mitmekesistamine (seades 2030. aasta taastuenergia eesmärgiks vähemalt 14% kogu transpordisektori energiatarbimisest);
- klientide mõjuvõimu suurendamine ja nende teavitamine;
- ELi bioenergia säästlikkuse kriteeriumide tugevdamine;
- ELi tasandi kohustusliku eesmärgi õigeaegne ja kulutõhus saavutamine.

Ettepaneku osas sõnastada uuesti direktiiv taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta selle tööstuse, teadusuuringute ja energeetikakomisjoni ning keskkonna-, rahvatervise ja toiduohutuse komisjoni poolt muudetud kujul saavutati esialgne kokkulepe 14. juunil 2018. Kokkuleppes sätestati ELi siduv eesmärk saavutada 2030. aastaks taastuvatest energiaallikatest toodetud energia 32% osakaal. Transpordisektori osas kehtestati eesmärk saavutada 2030. aastaks taastuvatest energiaallikatest toodetud energia 14% osakaal, kusjuures täiustatud biokütuste ja biogaasi osakaal peab olema 3,5% (2025. aastaks 1%). Lisaks kehtestati maantee- ja raudteetranspordi sektoris esimese põlvkonna biokütuste osakaalule 7% ülempiir ning kavad 2030. aastaks palmiõli (ja muude CO₂ heitkoguseid suurendavate toidukultuuripõhiste biokütuste) kasutamise järkjärguliseks lõpetamiseks sertifitseerimiskava kaudu. Tarbijate õigusi taastuvatest energiaallikatest saadud energia omatarbimiseks tugevdati, juhtivaks põhimõtteks muudeti energiatõhususe esikohale seadmine ning sätestati, et taastuenergia osakaalu kütte- ja jahutussektoris tuleb igal aastal suurendada soovituslikult 1,3% võrra. Euroopa Parlament ja nõukogu võtsid teksti ametlikult vastu 2018. aasta detsembris.

D. Toetavad meetmed

Elektritaristu ettevalmistamine taastuvate energiaallikate ulatuslikuks kasutuselevõtuks on energialiidu strateegia üks peamisi eesmärke (vt ka [2.4.7](#) – Energiapoliitika) ning seda toetatakse ka energia tegevuskavas aastani 2050 ja energiataristu paketi (vt ka [2.1.9](#) – Energia siseturg). Taastuenergiatehnoloogia uue põlvkonna edendamine ja arendamine on samuti üks energiatehnoloogia strateegilise kava (SET-kava) põhiosadest (vt ka [2.4.7](#) – Energiapoliitika).

E. Ressurssidega seotud küsimused

1. Biomass ja biokütused

Biokütuste osas on EL seadnud endale praegu kaks eesmärki: saada 2020. aastaks 10% transpordikütusest taastuvatest energiaallikatest (taastuenergia direktiiv (2009/28/EÜ)) ning kohustada kütusetarnijaid vähendama kütuste kasvuhoonegaaside heitemahukust 2020. aastaks 6% (kütusekvaliteedi direktiiv (2009/30/EÜ)). Oma 22. jaanuari 2014. aasta teatises „Kliima- ja energiapoliitika raamistik ajavahemikuks 2020–2030“ ([COM\(2014\)0015](#)) tegi komisjon ettepaneku loobuda nendest eesmärkidest pärast 2020. aastat. Muutus on seotud sellega, et puudub selgus küsimuses, kuidas vähendada biokütuste tootmisega seotud maakasutuse muutustest tuleneva kaudse heite mõju.

2015. aastal muudeti taastuenergia direktiivi ja kütusekvaliteedi direktiivi, et võtta arvesse ja leevendada negatiivset keskkonnamõju, mida biokütuste tootmine võib maakasutuse kaudse muutuse ja sellega seotud kasvuhoonegaaside heite näol avaldada^[1]. Vastavalt sellele ei või sellistest biokütustest saadud energia osakaal, mis on toodetud teraviljast ja muudest tärkliserikastest põllukultuuridest, suhkruga ja õlikultuuridest ning muudest kultuuridest, mida kasvatatakse põllumajandusmaal põhikultuuridena peamiselt energia tootmiseks, olla 2020. aastal liikmesriikide transpordisektoris energia lõpptarbimisest suurem kui 7%.

Pärast biomassile esitatavate mittesiduvate kriteeriumide avaldamist 2010. aasta veebruaris ([COM\(2010\)0011](#)) otsustas komisjon meetmed uuesti läbi vaadata, et hinnata oma esialgsete soovitude edukust ja teha kindlaks, kas tulevikus oleks vaja kohustuslikke standardeid. Komisjoni 2016. aasta novembri läbivaadatud [taastuenergiadirektiivi](#) ettepanek ([COM\(2016\)0767](#)) hõlmab transpordis kasutatavate biokütuste ning soojus- ja elektrienergiasektoris kasutatavate vedelate biokütuste, tahkete ja gaasiliste biomasskütuste uuendatud säästlikkuse kriteeriume. Ettepanek hõlmab täiustatud biokütuste 3%list alaeesmärki. Kuigi esimese põlvkonna biokütustele kehtiv 7% ülempiir säilitatakse, nähakse kütusetarnijatele ELi tasandil ette kohustus tagada vähese heitega ja taastuvallikatest toodetud kütuse teatav osakaal (6,8%) ning laiendatakse ELi bioenergia säästlikkuse kriteeriumide kohaldamisala (et hõlmata biomassi ja biogaasi tootmine soojus- ja jahutusenergiaks ning elektrienergia tootmiseks).

2. Avamere tuuleenergia ja ookeanienergia

Seoses novembris 2008 antud teise strateegilise energiaülevaatega avaldas komisjon 13. novembril 2008 teatise „Avamere tuuleenergia: meetmed, mida on vaja võtta energiapoliitika 2020. aasta ja edaspidiste eesmärkide saavutamiseks“ ([COM\(2008\)0768](#)), mille eesmärk oli soodustada mere ja avamere tuuleenergia arendamist ELis.

20. jaanuaril 2014 avaldas komisjon tegevuskava, mille eesmärk on toetada ookeanienergia, sh laineenergia, loodete energia, ookeani soojusenergia muundamise ja soolsusgradiendi energia kasutuselevõtmist (teatis „Sinine energia. Meetmed, mis on vajalikud Euroopa merede ja ookeanide energiapotentsiaali arendamiseks 2020. aastaks ja pärast seda“ ([COM\(2014\)0008](#))).

EUROOPA PARLAMENDI ROLL

Parlament on pidevalt toetanud taastuvate energiaallikate kasutamist ning rõhutanud vajadust seada kohustuslikud eesmärgid 2020. aastaks^[2] ja hiljem ka 2030. aastaks.

[1]Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. septembri 2015. aasta direktiiv (EL) 2015/1513, millega muudetakse direktiivi 98/70/EÜ bensiini ja diislikütuse kvaliteedi kohta ning direktiivi 2009/28/EÜ taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta (ELT L 239, 15.9.2015, lk 1).

[2]Euroopa Parlamendi 29. septembri 2005. aasta resolutsioon taastuva energia osakaalu kohta ELis ja konkreetsed tegevusettepanekud (ELT C 227 E, 21.9.2006, lk 599), 14. veebruari 2006. aasta resolutsioon kütmise ja jahutamise kohta taastuvatest energiaallikatest (ELT C 290 E, 29.11.2006, lk 115), 14. detsembril 2006. aasta resolutsioon biomassi ja biokütuste strateegia kohta (ELT C 317 E, 23.12.2006, lk 890) ning 25. septembri 2007. aasta resolutsioon Euroopa taastuenergia tegevuskava kohta (ELT C 219 E, 28.8.2008, lk 82).

Veebruaris 2014 võttis parlament vastu resolutsiooni^[3], milles kritiseeritakse komisjoni ettepanekuid 2030. aasta kliima- ja energiapoliitika raamistiku kohta, märkides, et need on lühinägelikud ega ole piisavalt ulatuslikud. Parlament nõudis, et ELi tasandil kehtestataks siduvate riiklike eesmärkide abil täidetav kohustus tarbida pärast 2020. aastat 30% ulatuses taastuvenergiat ning et transpordikütuse valdkonna eesmärged laiendataks 2020. aasta järgsele ajale.

Lisaks on parlament varem nõudnud, et kaugemas perspektiivis töötataks välja kogu ELi hõlmav taastuvate energiaallikate kasutamise stiimulite süsteem^[4], ja pooldanud nutivõrkude tehnoloogia^[5] toetamist. Samuti on parlament komisjonil korduvalt palunud esitada ettepanek taastuvenergiat kasutavate kütte- ja jahutussüsteemide õigusraamistiku kohta, et suurendada taastuvate energiaallikate osakaalu energiatootmises.

Taastuvenergia direktiivi vastuvõtmisega parandas ja lihtsustas parlament mitmeid mehhanisme, luues samas süsteemi, millega põhjalikumalt tagada kogu poliitika keskkonnasäästlikkus. Eelkõige oli Euroopa Parlamendil oluline roll järgmises:

- taastuvatest energiaallikatest pärineva transpordikütuse kasutamise eesmärgi tingimuslikkuse määratlemine, sätestades biokütustele kvantitatiivsed ja kvalitatiivsed säästlikkuskriteeriumid (sotsiaalne jätkusuutlikkus, maakasutusõigused, mõju toiduga kindlustatusele ja toiduhindadele jne), osutades eriti maakasutuse kaudse muutmisega seotud probleemidele;
- taastuvenergia juurdepääsu tagamine elektrivõrgu taristule;
- 2014. aasta läbivaatamisklausli rolli piiramine, et vältida uusi läbirääkimisi kohustuslike eesmärkide üle.

Märtsis 2013 kiitis parlament heaks energia tegevuskava aastani 2050^[6] ning palus komisjonil võimalikult kiiresti esitada 2030. aasta poliitikaraamistik, sh vahe-eesmärgid ja eesmärgid kasvuhoonegaaside heitkoguste, taastuvenergia ja energiatõhususe valdkonnas. Resolutsioonis rõhutati eelkõige seda, kui tähtis on stabiilne reguleeriv raamistik taastuvenergiasse tehtavate investeeringute stimuleerimiseks ning et taastuvenergiapoliitikat tuleks rohkem teha Euroopa tasandil, kasutades täielikult ära kehtivaid koostöökokkuleppeid ning detsentraliseeritud tootmise ja mikrotootmise potentsiaali. Parlament palus komisjonil esitada analüüs ja ettepanekud taastuvate energiaallikate säästvaks ja tõhusamaks kasutuselevõtmiseks ELis.

Juunis 2016 võttis Euroopa Parlament vastu resolutsiooni^[7] taastuvenergia kasutuselevõttu käsitleva arenguaruande kohta, milles komisjonil palutakse esitada ambitsioonikam 2030. aasta kliima- ja energiapakett, millega suurendataks ELi taastuvate energiaallikate eesmärki vähemalt 30%ni ning mida rakendataks

[3]Euroopa Parlamendi 5. veebruari 2014. aasta resolutsioon kliima- ja energiapoliitika raamistiku kohta aastani 2030 (ELT C 93, 24.3.2017, lk 79).

[4]Euroopa Parlamendi 25. novembri 2010. aasta resolutsioon uue Euroopa energiastrateegia 2011–2020 väljatöötamise kohta (ELT C 99 E, 3.4.2012, lk 64).

[5]Euroopa Parlamendi 5. juuli 2011. aasta resolutsioon energiainfrastruktuuri prioriteetide kohta aastaks 2020 ja pärast seda (ELT C 33 E, 5.2.2013, lk 46).

[6]Euroopa Parlamendi 14. märtsi 2013. aasta resolutsioon energia tegevuskava kohta aastani 2050 ja tuleviku kohta koos energiaga (ELT C 36, 29.1.2016, lk 62).

[7]Euroopa Parlamendi 23. juuni 2016. aasta resolutsioon taastuvenergia kasutuselevõttu käsitleva arenguaruande kohta (ELT C 91, 9.3.2018, lk 16).

individuaalsete riiklike eesmärkide kaudu. Taastuvenergia direktiivi läbivaatamisel tuleb minimaalselt aluseks võtta 2020. aastaks juba kokku lepitud eesmärgid. 17. jaanuaril 2018 pooldas parlament 2030. aastaks^[8] vähemalt 35% energia saamist taastuvatest energiaallikatest ja toetas omatarbeks toodetud energia tarbimist kui õigust.

Novembris 2016 esitas Euroopa Komisjon uuesti sõnastatud direktiivi ettepaneku taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta. Kokkuleppes sätestati ELi siduv eesmärk saavutada 2030. aastaks taastuvatest energiaallikatest toodetud energia 32% osakaal. Euroopa Parlament ja nõukogu võtsid teksti ametlikult vastu 2018. aasta detsembris ([direktiiv \(EL\) 2018/2001](#)). Liikmesriigid peavad muudetud direktiivi oma õigusesse üle võtma 30. juuniks 2021. Muudetud direktiiv hakkab kehtima alates 1. juulist 2021.

Frédéric Gouardères / Francesca Beltrame
04/2019

[8]<http://www.europarl.europa.eu/news/et/press-room/20180112IPR91629/parlament-toetas-ambitsioonikaid-taastuvenergia-ja-energiatohususe-eesmarke>

